

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ PGS‡ У РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

О. Д. Ковальчук, к.е.н., докторант
Житомирський національний агроекологічний університет

В світі постійно зростає як число фермерів, які виробляють органічну продукцію, так і її споживачів. Відповідно спостерігається збільшення кількості систем спільних гарантій (Participatory Guarantee Systems - PGS). Термінологія і концептуальні рамки ініціативи PGS вперше були розроблені на круглому столі з альтернативної сертифікації органічного виробництва в Бразилії у 2004 р., організований Міжнародною Федерацією органічних сільськогосподарських рухів (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM) та Латиноамериканським агроекологічним рухом (Latin America Agro-Ecology Movement – MAELA) [4, с. 10]. За визначенням IFOAM, PGS - це локально зосереджені системи забезпечення якості. Вони об'єднують виробників і споживачів на основі активної участі зацікавлених сторін і ґрунтуються на основі довіри, соціальних зв'язках і обміну знаннями [6]. PGS ініціативи проявляють себе в межах національних

‡ Participatory Guarantee Systems - системи спільних гарантій

кордонів та зумовлені формальними та неформальними причинами. Зокрема, поширення PGS систем у всьому світі відбулося завдяки дешевшому механізму (не потрібно офіційної сертифікації) забезпечення споживачів органічною продукцією малими фермерськими господарствами.

В межах швейцарсько – українського проекту "Розвиток органічного ринку в Україні (2012-2016), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) система гарантій спільної участі (PGS) фігурує, як «система гарантування якості, що фокусується на місцевому розвитку" [1, с. 16]. Оцінюється, що на сьогодні існує щонайменше 41 ініціатива PGS, які охоплюють усі континенти, і така ж кількість ініціатив перебуває у стадії розробки. Азія та Латинська Америка залишаються лідерами за кількістю фермерів, сертифікованих через PGS, а також за рівнем визнання їх національними урядами.

В словнику FAO зазначено, що PGS – це система колективних гарантій [5, с.121]. Системи колективних гарантій мають спільну мету з системами сертифікації третьою стороною (зокрема таких, як ТОВ «Органік Стандарт» в Україні) задля забезпечення надійних гарантій для споживачів, які прагнуть отримати органічну продукцію. Водночас існує різниця між PGS та традиційною сертифікацією органічного виробництва. Як видно з тлумачення, в PGS пряма участь фермерів і навіть споживачів в процесі надання гарантій не лише вітається, але і є необхідною. Така участь є цілком реальною, коли мова йде про невеликі ферми і місцеві ринки, для яких і функціонують ініціативи PGS. Активна участь усіх зацікавлених сторін призводить не лише до підвищення їх потенціалу, а й до зростання відповідальності. Тому в ініціативах PGS значна увага приділяється приросту знань та підвищення компетентності не лише виробників, але і споживачів. PGS ще не прийнята на рівні міжнародної торгівлі органічною продукцією, але актуальна для розвитку внутрішніх ринків, в т.ч. і українського.

За оцінками IFOAM більше 109 тис. виробників і переробників зі всього світу залучені до PGS ініціатив, з яких 46945 – сертифіковані (рис. 1). PGS ініціативи розповсюджені в 72 країнах, в т.ч. 20 країн мають як добре розроблені, так і такі, що знаходяться на стадії розробки PGS практики, 33 країни демонструють лише окремі випадки PGS, і 19 країн використовують PGS лише частково.

PGS ініціативи розвивались незалежно одна від одної в різних країнах і культурних контекстах, у відповідь на проблеми, з якими зіштовхувалися виробники органічних продуктів. Однак, незважаючи

на це, вони мають ряд спільних обов'язкових рис: наявність стандартів і норм; чітко визначені внески; документовані системи і процедури управління; механізми перевірки відповідності виробників; гарантії і маркування; система штрафів.

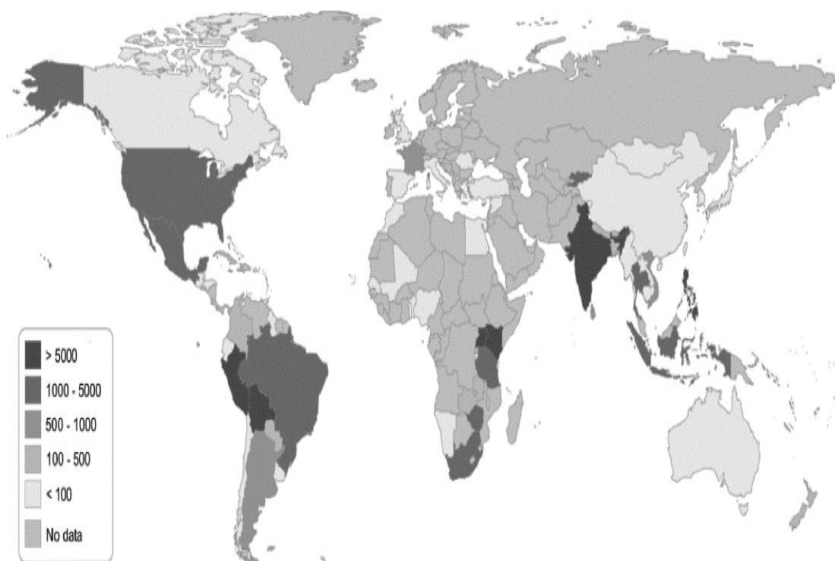


Рис. 1. Кількість виробників залучених до PGS ініціатив у 2015 р.

Джерело: IFOAM, <http://www.ifoam.bio/en/pgs-map>

Міжнародна Федерація органічних сільськогосподарських рухів (IFOAM) завдяки існуючій програмі оцінює виробників щодо відповідності принципам та вимогам PGS систем та органічного виробництва і при позитивному результаті надає дозвіл на використання офіційного логотипу (рис. 2) [3, с. 149]. Він може використовуватись в інформаційних матеріалах, таких як веб-сайти, брошури, реклама, але не на продукції.

Таким чином, PGS системи не лише гарантують надійність органічної продукції, але й потужно використовують місцеві та альтернативні канали збуту. Незважаючи на те, що їх методологія та стратегія можуть бути різними, належність одним і тим же основним принципам об'єднує їх в єдину спільноту. PGS ґрунтуються на нормах,

що розроблені зацікавленими сторонами і включають: демократичність і спільність процесу; можливість застосування малими фермерськими господарствами; принципи і цінності, що сприяють забезпеченню засобів до існування і добробуту фермерських сімей та сприяють поширенню органічного сільського господарства; документально зафіксовані системи і процедури управління; механізми перевірки виконання фермерами встановлених норм, які можуть активізувати участь та об'єднання всіх зацікавлених сторін і організувати для них навчальний процес; механізми підтримки фермерів у виробництві органічної продукції та визнання їх приналежності до органічного сектору; знаки або маркування, що підтверджують органічний статус; чіткі і заздалегідь сформульовані наслідки недотримання фермерами норм і стандартів.



*Рис. 2. Логотип PGS ініціатив,
що офіційно визнані IFOAM*

Джерело: IFOAM, <http://www.ifoam.bio/en/ifoam-pgs-recognition>

Література

1. Віллер Х. Світ органічного сільського господарства. Статистика та тенденції 2013 року / Х. Віллер, Д. Лерноуд, Л. Кільхер. – К. : ФОП Лесін М. В., 2013. – 63 с.
2. Зінчук Т. О. “Зелена архітектура” сучасної моделі спільної аграрної політики ЄС: проекти та реалії для України / Т. О. Зінчук // Органічне виробництво і продовольча безпека: III міжн. наук.-практ. конф., 23 квітн. 2015 р. – Житомир: Полісся, 2015. – С. 56-63.
3. D'Amico S. Overview of Participatory Guarantee Systems in

2015 / S. D'Amico, F. Castro // The World of Organic Agriculture. – Bonn. : FiBL, 2016. – P. 147-151.

4. May C. PGS guidelines. How Participatory Guarantee Systems can develop and function / C. May. – Germany. : IFOAM, 2008. – 36 p.

5. Organic agriculture glossary – English-Russian [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.fao.org/3/a-as991b.pdf> – Перевірено: 25.03.2016.

6. Participatory Guarantee Systems (PGS). [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ifoam.bio/en/organic-policy-guarantee/participatory-guarantee-systems-pgs> Перевірено: 20.03.2016.

7. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2016 / Willer, Helga and Julia Lernoud (eds.). – Bonn. : FiBL, 2016. – 340 p.